

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВИРОБНИЦТВА ОСНОВНИХ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР

Єременко О. А., канд. с.-г. наук, доцент
Онищенко О. В., аспірантка
Пушкарьов І. М., аспірант
Веренчук А. О., аспірантка
Федосова А. О., асистент

Таврійський державний агротехнологічний університет

За даними дослідницького бюро світового ринку ISTA Mielke GmbH у Гамбурзі, останніми роками світове споживання олій і рослинних жирів щороку підвищувалося на 4%. Приріст виробництва олійних культур за останні 12 років щороку становив 3,5 млн.т, загальне споживання за сезон у середньому становило 123,8 млн.т., а за прогнозами до кінця наступного десятиліття зросте до 135 – 137 млн.т. у рік. Ці показники відповідають річному приросту 2,6% – 2,8%. Причинами збільшення споживання є: приріст населення, підвищення життєвого рівня і зростання продуктивності світового аграрного сектора.

До основних олійних культур світового виробництва належать: соя, соняшник, ріпак, бавовник, арахіс, пальмове ядро, оливки (маслина) та деякі інші, виробництво яких останнім часом збільшилось. Для технічних цілей готують олію із льону, тунгу, перили, лялеманції та коноплі. На рисунку 1 представлено структуру світового виробництва основних олійних культур.

Протягом останніх 10 років об'єм виробництва насіння соняшнику збільшився на 23,5%, за 20 років – на 41,4%, а за 30 років – в 2 рази. Виходячи з результатів кореляційного аналізу, можемо зробити висновок, що на динаміку об'ємів валового збору насіння соняшнику у світі суттєво впливають і зміни посівних площ, і врожайність досліджуваної культури. Коефіцієнт кореляції між валовим збором та посівними площами дорівнює $r = 0,891$, а між валовим збором та врожайністю – $0,800$. На основі розрахованих парних коефіцієнтів детермінації встановлено, що валовий збір насіння соняшнику залежить на 79,3% від посівних площ і на 64,0% від врожайності.

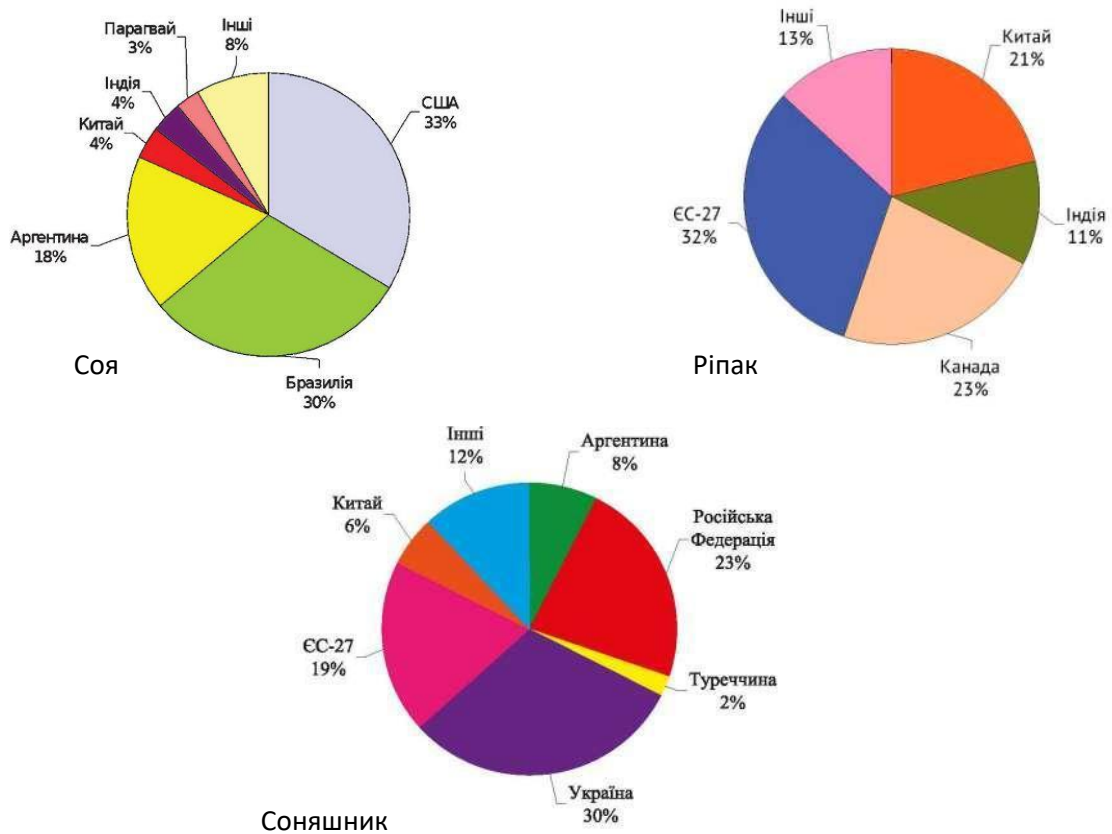

Рис. 1. Структура світового виробництва основних олійних культур (соняшник, ріпак, соя).

Середня врожайність насіння основних олійних культур коливається, але спостерігається тенденція до її збільшення, особливо ріпаку (рис. 2). Це пов'язано з селекційною роботою, яка направлена на впровадження у виробництво високопродуктивних сортів та гібридів, які легко адаптуються до різних умов вирощування, що дозволяє збільшувати валовий збір насіння цих культур, не виходячи за межі науково - обґрунтованих посівних площ.

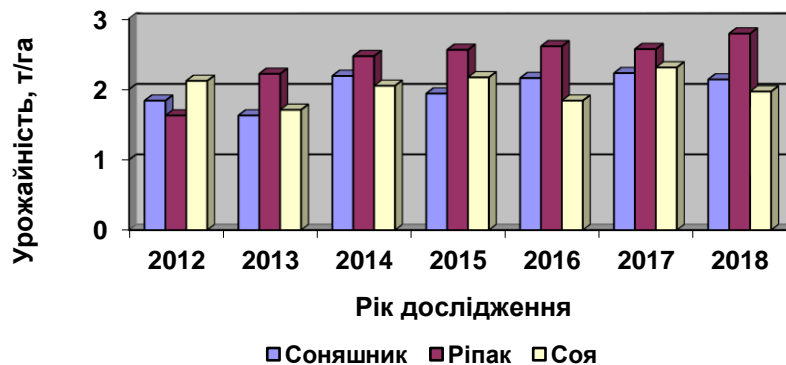

Рис. 2. Урожайність основних олійних культур в Україні

Порушення науково-обґрунтованих площ посіву олійних культур і значне перевантаження ними сівозмін, призвело до низки негативних явищ: поширення і збільшення інтенсивності розвитку хвороб і шкідників, зменшення запасів продуктивної вологи в шарі ґрунту 0 – 100 см, зниження

родючості ґрунтів та ін. Вирішення проблем, що виникли, можливе лише за умови оптимізації площ посіву сільськогосподарських культур. Наприклад, науково-обґрунтований рівень посівів соняшнику в Україні знаходиться в межах 1,9 – 2,1 млн. га, або 8%.

З метою подолання вищенаведених негативних тенденцій 11.02.2010 р. Урядом України було прийнято Постанову № 164 «Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівоzmінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах» зі змінами, внесеними відповідно до Постанови КМУ № 536 від 30.06.2010 р., яка набула чинності 1 серпня 2010 р. Згідно з зазначеними урядовими постановами в умовах сучасного сільськогосподарського виробництва великого значення набуває впровадження раціональних сівоzmін з ефективним насиченням, розміщенням та співвідношенням культур і урахуванням ґрунтово-кліматичних і організаційно-економічних умов та спеціалізації господарств, що дає можливість застосовувати оптимальні дози мінеральних добрив та інших хімічних засобів.

Кожна з культур має свої особливості як кліматичні, так і погодні умови кожного регіону. Використання їх біологічних особливостей дасть змогу отримати більше різноманіття олійної сировини, стабілізувати обсяги виробництва та додатково підвищити ефективність використання ґрунтово-кліматичних ресурсів.